

'Hauríem de recuperar els nostres coneixements indígenes'

ALBERT
PUNSOLA

((AUTOR/ALBERT-

PUNSOLA-44)

Periodista

Periodista

Oriol

11/01/2016

Rosselló porta més de 20 anys utilitzant les tècniques tradicionals de construcció, tant en rehabilitació com en obra nova. Junt amb la seva dona, Monica Alcindor, també arquitecta, van fundar l'estudi [Bangolo](http://www.bangolo.com/) (<http://www.bangolo.com/>) a Banyoles. En aquesta entrevista

defensa la vigència de l'arquitectura tradicional en relació a la sostenibilitat i explica els reptes d'una de les seves últimes realitzacions: una instal·lació a mig camí entre hivernacle i umbracle a Mas Marroch, l'espai de banquets del Celler de Can Roca.

Rosselló també és professor del Màster de Bioconstrucció de la Universitat de Girona, i director i professor del 1er curs de [Mestratge en Tècniques Tradicionals UEC i GRETA](http://www.uecgirona.com/noticiesDetalls.php?id=472) (<http://www.uecgirona.com/noticiesDetalls.php?id=472>). Va obtenir el premi FAD 2002 per arquitectura efímera i el seu estudi va resultar guanyador dels XII [Premis Ecoviure a les instal·lacions i construccions sostenibles](http://www.bangolo.com/news.php?idN=67&start=0&idioma=1) (<http://www.bangolo.com/news.php?idN=67&start=0&idioma=1>).

D'on ve l'interès per l'arquitectura tradicional?

Les meves primeres obres de restauració de masies van determinar la meua activitat professional. Tot i venir d'una família de promotors immobiliaris, em trobava més a gust en les petites obres de rehabilitació perquè veia que es controlaven millor tots els processos.

L'arquitectura popular és també coneguda internacionalment i en anglès com *vernacular* -en la nostra llengua *vernacle*- un terme que, per exemple, el franquisme va emprar per disminuir el valor de les llengües no castellanes d'Espanya. Creieu que *vernacular* en arquitectura conté aquesta connotació despectiva en el seu significat?

Són molt els termes que serveixen per acotar aquest camp tan ampli. Cal veure el pròleg de *Encyclopedia of Vernacular Architecture of the World* editada per Paul Oliver. Es pot parlar d'arquitectura anònima, popular, *vernacular*, *handmade*, preindustrial, indígena, tradicional, *without architect* etc... I tens raó que a Catalunya l'adjectiu *vernacular* no ens porta bons records. De tota manera, jo crec que el nom no fa la cosa.

L'arquitectura tradicional va resoldre *avant la lettre* qüestions que avui en dia s'inscriuen a l'àmbit del medi ambient i la sostenibilitat. Què va passar perquè en un moment determinat tot un coneixement ancestral i valuós quedés fora de la modernitat?

Aquest és precisament el punt fort de la nostra línia ideològica. Estem convençuts que l'arquitectura anònima pot aportar molt en el camp de noves propostes sostenibilistes. Més que en el tema de

l'energia, creiem sobretot en la seva capacitat de tancar cicles. Aquesta arquitectura es va desenvolupar en un sistema productiu de subsistència que cal tenir en compte en un context actual de demandes il·limitades de confort pròpies de societats consumistes.

Pel que fa a la revifalla de l'arquitectura tradicional, estem davant d'una de tantes modes que genera l'imaginari contemporani o, per contra, davant una tendència amb futur?

Que ara hi ha una revifalla és cert, pel que fa a si serà només una moda això ja no ho puc predir. Si que es pot constatar l'existència de dues òptiques ben diferenciades en aquest moment: per una part, hi ha arquitectes de fama que incorporen en les seves obres recents elements de l'extens repertori de les tècniques tradicionals de manera molt epidèmica; per altra part, estan sortint un bon grapat de joves arquitectes que opten per l'ús de tècniques preindustrials sense prejudicis i amb la voluntat de posar-les al dia.

En quins països està obtenint més consideració l'arquitectura tradicional?

Als països on les tècniques artesanes estan més vives com l'Iran, l'Índia, el Marroc... De tota manera, aquests països també pateixen una invasió de l'imaginari col·lectiu de la modernitat i això afecta a l'ús de l'arquitectura tradicional. Afortunadament, a indrets com el Brasil i certs estats de l'Índia el món acadèmic no ha abandonat aquests coneixements ancestrals i estant desenvolupant tècniques mil·lenàries adaptades als requeriments actuals

De fet, en molts països del món la tradició no s'ha vist interrompuda més que res per raons de manca de desenvolupament econòmic. ¿No hi ha el perill, com passa a la Xina, que la irrupció desbocada del capitalisme, trenqui la línia correcta per adoptar un estil d'edificació no només aliè a la pròpia tradició sinó clarament insostenible?

Els països que encara no han perdut la seva riquesa artesanal defensen un altre tipus de modernitat. La Xina em sembla un cas paradigmàtic de repetició del model productiu similar al de les societats capitalistes. També cal recordar que la relació del sistema productiu amb la natura en els antics països marxistes no era gaire diferent de la que hi havia en els països capitalistes. Es per això que l'adjectiu indígena em sembla tan encertat, ja que fa referència a la conservació de mètodes mil·lenaris de relacionar societat i entorn sense dibuixar una línia entre natural i artificial. Hauríem de recuperar els nostres coneixements indígenes.

I a Catalunya quina és la situació?

A casa nostra, on l'arquitectura tradicional està configurada per les restes materials d'un món pretèrit, patim d'un excés de conservacionisme per part de l'administració que fa difícil mantenir vives les tècniques tradicionals. Això passa perquè de tan reverenciar aquesta arquitectura tradicional es "museïtza" i aleshores deixa de ser una arquitectura viva. El que es tracta és d'intervenir en aquesta arquitectura i fer-la viure perquè els oficis que hi estan relacionats tinguin possibilitats de desenvolupar-se.

Podríeu explicar la vostra experiència concreta a Bangolo? Teniu clients informats que saben el que volen clarament? O heu de complir una missió pedagògica per desfer malentesos o idees equivocades sobre el tipus d'arquitectura que proposeu?

En el nostre petit despatx de comarques no hem filtrat cap tipus de client i tenim clar que el grau de sostenibilitat el marca el promotor per més pedagogia que hi vulguem aplicar. A vegades hem restaurat un mas i ho hem fet utilitzant la volta catalana, murs de pedra i terra, i coberts totalment en sec a base de fusta massissa i suro.

Un cop acabades les obres, els propietaris gaudeixen de la casa tant sols en alguns caps de setmana i aleshores te'n adones que el resultat final no en té res de sostenible. La sostenibilitat no depèn de l'arquitecte sinó de l'usuari. Si cal ressaltar alguna realització nostra podem fer-ho amb la primera casa de [cob](https://es.wikipedia.org/wiki/Cob) (<https://es.wikipedia.org/wiki/Cob>) de Catalunya que ha rebut l'últim **premi d'arquitectura sostenible de la fira eco viure de Manresa**. És un cas de tancaments de cicle no tant sols durant la fase de construcció, sinó durant el seu ús com a primera residència.

Com vau arribar a realitzar el projecte per al Cellar de Can Roca?

Un cop definida la primera proposta, que era només conceptual, els germans Roca van saber entendre la importància dels conceptes incorporats per damunt de la possible solució formal posterior. Cada cop que mostràvem als germans Roca les diferents fases de la proposta comprovàvem amb quina facilitat entenien tot allò que els sistemes tradicionals podien aportar a una estructura tan peculiar com aquesta.

Ha estat un treball costós des del punt de vista del concepte?

Mantenir els conceptes protagonistes del projecte va ser molt costós però sabíem que era el més important si volíem que el resultat final incorporés un cert valor afegit. El fet que la fase de projecte i tràmits fos de tant sols quatre mesos i la construcció durés quatre mesos més, va suposar que molts punts de la proposta s'anessin definint durant l'obra. Mentre jo anava lidiant amb l'obra, la meua dona, des del refugi de l'àmbit universitari, podia mantenir millor la perspectiva acadèmica i rigorosa, sense contaminar-se dels constants conflictes del dia a dia. Entre tots dos vam poder mantenir així el guió conceptual, tot i les múltiples modificacions sofertes a l'hora de materialitzar les idees.

I parlant d'aquesta materialització, quins han estat els avantatges i les dificultats d'aquesta feina?

Autolimitar-se a materials locals tradicionals com la pedra seca, la fusta massissa i els entramats de fibra vegetal comporta dificultats constructives però s'eviten resultats formals estridents. De fet com Leon Krier comenta, quan es treballa amb tècniques preindustrials, fins i tot un arquitecte poc hàbil te garantit un resultat harmoniós. Les dificultats durant l'obra també van afectar les relacions laborals ja que el tarannà dels artesans sovint entra en conflicte amb la pressió de la part contractant sobre els treballadors tan pròpia de l'actualitat. L'artesà vol certa tranquil·litat a l'obra, un horari adequat i el merescut reconeixent artístic, cosa que sovint topa amb les exigències dels terminis i el control monetari de la feina.

Com descriuríeu el resultat final?

Entenc que l'estructura actual no és cap resultat final. Des d'un principi hem projectat pensant amb solucions que s'adaptin bé al pas dels temps. La fusta massissa sense envernissar s'anirà enfosquint fins arribar a tons grisos pàl·lids; la pedra seca es meteoritzarà i la vegetació anirà omplint alguns espais intersticials; els perfils de ferro negre es rovellaran fins estabilitzant-se amb una peculiar patina

així com el zenc i el coure; i els entramats de fibra de canya, vímet i coco tendiran a igualar-se amb el característic aspecte grisós. El que més transformació aportarà a la cúpula en el futur és la vegetació, que recuperarà l'espai perdut per la cicatriu de l'obra. De manera que, un cop madura, l'aspecte exterior respondrà més al llenguatge de jardí que no pas de construcció arquitectònica.

L'arquitectura tradicional pot resoldre qualsevol tipus de repte constructiu o no?

Tot i que no té cap sentit fer un aeroport sota el paradigma de les tècniques tradicionals ja que és un equipament propi de les societats complexes post industrials, els reptes estructurals no haurien de ser cap impediment. Tenim els casos de la revolucionària aplicació de la volta catalana per part de l'uruguaià Eliadio Dieste; de les megaestructures de bambú del colombià Oscar Hidalgo; dels famosos edificis de tàpia de l'alemany Martin Rauch, o les sofisticades estructures de fusta massissa del suís Gion Caminada. De tota manera, jo en tindria prou amb que l'actual Codi Tècnic de l'Edificació recollís aquestes tècniques i que formessin part del programari universitari d'una vegada.

Etiquetes: [Catalunya](#) (/etiquetes/catalunya)

Share 0

Tuit

 (<https://plus.google.com/share?url=https%3A//www.sostenible.cat/entrevista/hauriem-de-recuperar-els-nostres-coneixements-indigenes-1>)

 (<https://www.sostenible.cat/print/entrevista/hauriem-de-recuperar-els-nostres-coneixements-indigenes-1>)

Relacionats

Butlletí

Correu electrònic *

Subscriu

[Enviaments anteriors](#) (/newsletter/sostenible)

(/)

Revista de la **xarxa** de ciutats
i pobles cap a la sostenibilitat

**Diputació
Barcelona**

(<http://www.diba.cat>)

Arxiu (/arxiu)

Continguts per categoria (/tagclouds/chunk/3)

Continguts per etiqueta (/tagclouds/chunk/1)

Continguts per municipi (/tagclouds/chunk/2)

[Avís legal \(http://www.diba.cat/avislegal\)](http://www.diba.cat/avislegal)

[Contacte \(/formulari/contacte\)](/formulari/contacte)

[RSS \(https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=\)](https://www.sostenible.cat/pagina/rss#overlay-context=)

[https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888\)](https://www.facebook.com/Sosteniblecat-146513494888)

[http://www.twitter.com/xarxasost\)](http://www.twitter.com/xarxasost)

[http://youtube.com/xarxasost\)](http://youtube.com/xarxasost)

[\(rss.xml\)](#)
